

OTÁZKY A ODPOVĚDI, KONZULTAČNÍ DNY PRO OSPOD 27.06 A 29.06.2023, aktualizace 1Q 2024

1. Kolizní opatrovnictví – při jmenování OSPOD kolizním opatrovníkem, zda se již zakládá pouze zvláštní spisová dokumentace? Pokud je založená pouze ZSD, není třeba vyhotovovat úvodní vyhodnocení, které spadalo doposud pod spis Om? Jaké písemnosti budou tedy obsaženy ve spise Om-K – je třeba mít v ZSD záznam o tom, že dítě není vyhodnoceno jako dítě ohrožené dle §6?

Jmenování OSPOD kolizním opatrovníkem automaticky neznamena, že dítě je zařazeno do § 6 zákona 359/1999 Sb., (dále jen „zákon“) V případě, že OSPOD o dítěti nemá žádné informace, zakládá obecnou spisovou dokumentaci a po sběru informací vyhodnocuje, zda se jedná o dítě dle ustanovení § 6 nebo se o něj nejedná. V případě dítěte vyhodnoceného jako § 6 je nutno založit Om a veškeré písemnosti týkající se vyhodnocení patří do spisu Om. Om – K slouží pouze k dokumentaci písemností týkající se „zástupu“ dítěte před soudem. Pro účely soudního jednání informace, že dítě je zařazeno do ust. § 6 není z dostupné judikatury zásadní.

2. Správní řízení ve vztahu k udělování souhlasu s poskytováním pomoci a ochrany dětem dle § 16b. Jak vést správní řízení, včetně případného prodloužení či rušení uděleného souhlasu? Jak vyhodnocovat dané dítě v rámci OSPOD, zda ho vést dle §6 (v případě, kdy není vyhodnoceno jako dítě ohrožené), jak dlouho apod.

Dítě pobývající mimo rodinu je vždy hodnoceno jako ohrožené dle §6. Následně po ukončení pobytu ve ZDVOP nebo jiném zařízení změny výchovného prostředí je třeba situaci dítěte přehodnotit.

Udělení souhlasu je zvláštním typem správního řízení, kdy se jedná pouze o žádost ZDVOP (DOZP, DD3) o vydání souhlasu a bez dalšího dokazování ve lhůtě 8 dní musí OSPOD vydat rozhodnutí. Odůvodnění by mělo obsahovat zásadní skutečnosti týkající se situace dítěte, aby v případě nutnosti prodloužení pobytu dítěte ve ZDVOP (DOZP, DD3) mohl OSPOD z důvodu změny, tuto zaznamenat v rámci nového rozhodnutí.

Souhlas zanikne uplynutím doby stanovené v rozhodnutí. V případě, že by OSPOD naznal, že je třeba souhlas odvolat dříve, muselo by dojít k zahájení správního řízení z moci úřední.

3. Může si OSPOD v roli kolizního opatrovníka vyžádat zprávu o dítěti po OSPOD, který vede dítě v §6? Dle jakého paragrafu?

Ano může, dle § 51 zákona. Pokud se jedná o vedení případu spisové dokumentace Om a zvláštní spisové dokumentace dvěma osobami ze stejného úřadu, lze provést interním sdělením. Nicméně stále platí, že by měl kolizní opatrovník provést pohovor s dítětem (je-li toho dítě z důvodu věku a rozumových či volních možností schopno), případně s jeho rodiči. Ze všech podkladů poté vyhodnotí situaci z funkce kolizního opatrovníka.

4. Může opatrovník dítěte nahlížet do spisové dokumentace dítěte vedené na OSPOD (§6), případně dítěte staršího 15 let?

Aktuální vyjádření MPSV z 1/2024, se kterým jsme konzultovali další postup v konkrétním případě:

Ze strany OSPOD dítěte je vhodné odpovědět na dotazy opatrovníka-advokáta (dotazuje-li se na zcela konkrétní věci), případně lze postupovat tak, že opatrovníku budou v souladu s § 51 odst. 4 písm. f) zákona poskytnuty údaje, které jsou potřebné pro dané soudní řízení.

Orgány sociálně-právní ochrany dětí jsou na základě § 57 odst. 3 zákona oprávněny i bez souhlasu subjektu údajů zpracovávat osobní údaje v rozsahu, který je nezbytný pro plnění úkolů podle tohoto zákona, přičemž mezi tyto úkoly patří i **povinnost poskytnout na žádost soudem jmenovanému opatrovníkovi dítěte z řad advokátů údaje potřebné pro soudní řízení ve věcech dítěte podle § 51 odst. 4 písm. f)** (ev. § 55 odst. 2) zákona. Není přitom rozhodné, zda je se jedná o údaje týkající se nezletilého dítěte nebo zletilé osoby. Tato skutečnost je však významná pro posouzení rozsahu, v jakém je nezbytné, respektive vhodné údaje opatrovníkovi-advokátovi poskytnout. Jedná-li se totiž o údaje nezletilého dítěte, je nutné žádost opatrovníka-advokáta podrobit testu nejlepšího zájmu dítěte v souladu s čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte z hlediska nejlepšího zájmu jakožto hmotného práva dítěte, procesní hlediska a interpretačního vodítka.

Příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí je povinen vyhovět žádosti opatrovníka dítěte z řad advokátů o poskytnutí údajů pro účely soudního řízení a výkonu opatrovnictví, a to i když se jedná o informace obsažené ve spisové dokumentaci, která byla uzavřena z důvodu dosažení zletilosti dítěte nebo z jiného důvodu. Poskytnutí údajů je v souladu se základní zásadou zákonnosti zpracování osobních údajů podle § 57 odst. 3 zákona, ve spojení s § 5 písm. a) zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, a čl. 6 odst. 1 písm. c) Obecného nařízení o ochraně osobních údajů č. 2016/679 (dále jen „GDPR“).

Rozsah poskytnutých údajů se bude odvíjet jednak od předmětu dožádání opatrovníka-advokáta, jednak od základní zásady účelového omezení a minimalizace zpracování osobních údajů podle čl. 5 odst. 1 písm. b), c) GDPR, tj. poskytnou se pouze informace, které jsou nezbytné pro splnění povinnosti OSPOD (pro vyhovění žádosti opatrovníka-advokáta) a které korespondují s účelem dožádání, tj. které mohou být pro účely soudního řízení významné.

Další otázkou je forma poskytnutí požadovaných údajů opatrovníkovi-advokátovi pro účely soudního řízení. **Údaje mohou být poskytnuty ve formě zprávy obsahující výtah ze spisové dokumentace, anebo ve formě kopie vybraných částí spisové dokumentace.** Na zapůjčení kompletní spisové dokumentace nemá opatrovník-advokát zákonný nárok. **Není ovšem vyloučeno, aby se opatrovník-advokát s potřebnými údaji seznámil i formou nahlédnutí do spisové dokumentace a na základě tohoto nahlédnutí posoudil, které údaje obsažené ve spisové dokumentaci jsou pro účely soudního řízení podstatné a které nikoliv.** Tento způsob zpřístupnění údajů opatrovníkovi z řad advokátů může naopak ulehčit další postup jak samotnému opatrovníkovi při zastupování dítěte, tak i příslušnému OSPOD, neboť orgán opatrovník-advokát pak může lépe specifikovat předmět dožádání vůči OSPOD o poskytnutí konkrétních údajů nebo o poskytnutí výpisu jen z vybraných částí spisu. Případně může opatrovník-advokát na základě seznámení se s obsahem spisu též upustit od dožadování jakékoliv další součinnosti ze strany OSPOD.

Nahlédnutí opatrovníka-advokáta do spisové dokumentace OSPOD v rámci žádosti o poskytnutí údajů podle § 51 odst. 4 a § 55 odst. 2 zákona je však nutné realizovat po předchozí domluvě s příslušným OSPOD, neboť okamžité zpřístupnění spisu opatrovníkovi nemusí být vždy ani technicky možné nebo může kolidovat s jinými neodkladnými povinnostmi OSPOD. Ve smyslu správního řádu se jedná o umožnění nahlédnutí do spisu jiným osobám, které prokáží právní zájem nebo jiný vážný důvod podle § 38 odst. 2 správního řádu.

S obsahem podkladové složky P/Om se opatrovník-advokát seznámit nemůže, neboť tato složka není součástí spisové dokumentace a v souladu s § 17 odst. 3 správního řádu na ni nelze použít ustanovení správního řádu ani jiného zákona o nahlížení do spisu. Na základě § 55 odst. 4 zákona a úpravy dalších zvláštních právních předpisů lze písemnosti tvořící podklad pro zpracování spisové dokumentace (tj.

podkladovou složku P/Om) zpřístupnit pouze soudu pro účely trestního stíhání, státnímu zastupitelství a veřejnému ochránci práv.

5. Pracovník CAN, co se od něj očekává, jaké jsou jeho možnosti vzdělávání, stáží např. v krizovém centru.

Dle standardů kvality (Personální zabezpečení výkonu sociálně-právní ochrany kritérium 4c) jde o jednu ze specializací v rámci SPO (specializace: náhradní rodinná péče, sociální kuratela pro děti a mládež a ochrana týraných a zneužívaných dětí). Konkrétní zaměření činnosti (oprávnění a povinnosti, velikost úvazku), včetně systému vzdělávání (témata) a stáží je zcela na rozhodnutí jednotlivého úřadu.

6. Jak nejlépe přistupovat k nařizování neutrálního prostředí pro dítě?

OSPOD disponuje oprávnění dle ustanovení § 13a zákona, nejedná se o odebrání do tzv. neutrálního prostředí. I před využitím tohoto opatření, je vždy třeba postupovat podle postupného zapojení nástrojů sociální práce, tedy využít opatření dle §12 a §13 zákona. Poté důkladně zvážit, zda odejmutí dítěte z péče rodičů na časově omezenou dobu pomůže řešit situaci dítěte.

7. Jakým způsobem může OSPOD přistupovat k tzv. „neodkladné péči“?

Dle § 15 zákona mohou ZDVOP i PPPD umožnit krátkodobý (maximálně 48 hodin dlouhý) pobyt nezletilého. OSPOD v tomto případě jedná jako veřejný poručník. Zajištění předání do neodkladné lze uskutečnit na základě protokolu o předání.

8. Jak postupovat v případě rozsudku, kdy je OSPOD v případě dítěte poručníkem i opatrovníkem v řízení a vede dva oddělené spisy?

Jako nejvhodnější postup se jeví v případě, že se jedná o totožný OSPOD vytvořit kopii a založit do obou příslušných spisů. V případě, že se jedná o dva různé OSPOD, lze dožádat dle § 51 zákona.

9. Jakým způsobem OSPOD vyřizuje odmítnutí nahlížení do spisové dokumentace?

Podpůrně se použije ustanovení § 38 odst.5 správního řádu, kdy částečné či úplné zamítnutí nahlížení do spisové dokumentace se provádí usnesením.

Individuálně byly řešeny případy v rámci zaslaných kazuistik s dotčenými OSPOD.

za KrÚ zapsali: Mgr. Jurkovský, Mgr. Juryšek, Mgr. Rousová, Mgr. Starostová,